

4-1-2017

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stichting Stop Afvalwater Twente
T.a.v. de heer F. Mensink
Engbersstraat 33
7661 PG VASSE

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Behandeld door
ir. F.J.R. Denys

T 070 379 7137
f.j.r.denys@minez.nl

Ons kenmerk
DGETM-EO / 16189590

Bijlage(n)
1

Datum **03 JAN 2017**
Betreft **Het onderzoek van TNO naar aanleiding van uw notitie 'Overzicht met foutieve, onjuiste en misleidende beweringen'**

Geachte heer Mensink, beste Freddy,

Tijdens ons gesprek op 17 augustus 2016 in Den Haag heb ik met u afgesproken dat ik de notitie 'Overzicht met foutieve, onjuiste en misleidende beweringen' van het Burgerinitiatief door TNO zal laten bekijken. Ik heb uw notitie en de daarbij gevoegde referenties aan TNO gestuurd.

Ik heb op 6 december 2016 van TNO de notitie 'Waterinjectie in Twentse gasvelden' met een begeleidend schrijven ontvangen. TNO heeft ervoor gekozen om in een algemene notitie nader in te gaan op de effecten van de waterinjectie met betrekking tot:

- cavernevorming en bodemdaling;
- breukstabiliteit;
- hydrofractie.

TNO heeft gebruik gemaakt van beschikbare informatie over de gasvelden en de lokale geologische situatie. Hieronder vallen wetenschappelijke literatuur, de technische rapporten van NAM, openbare databanken (nlog.nl en dinoloket.nl), en kennis van haar deskundigen. TNO heeft enkele indicatieve berekeningen en analyses uitgevoerd ter ondersteuning van de notitie. De technische details hiervan kunt u vinden in de appendices van de notitie.

TNO is niet ingegaan op bewering 7 uit uw notitie. Deze bewering betreft de uitspraak van de Raad van State (RvS) van 27 juli 2011 over het beroep dat was ingesteld tegen de milieuvergunning voor de waterinjectielocatie nabij de Loweg te Oldenzaal. U geeft aan dat de bewering van NAM niet juist is dat de RvS in 2011 de waterinjectie heeft goedgekeurd. De waterinjectie in Twente is gereguleerd in verschillende vergunningen. Op 14 september 2016 heb ik deze vergunningen ter informatie aan de Tweede Kamer gestuurd. Deze vergunningen zijn onherroepelijk. Het is juist dat bij de RvS alleen de vergunning met betrekking tot de waterinjectielocatie nabij de Loweg in Oldenzaal aan de orde is geweest. De RvS heeft geoordeeld dat er geen gronden bestonden om het besluit te vernietigen. Dit betekent dat alle besluiten daarmee onherroepelijk zijn geworden.

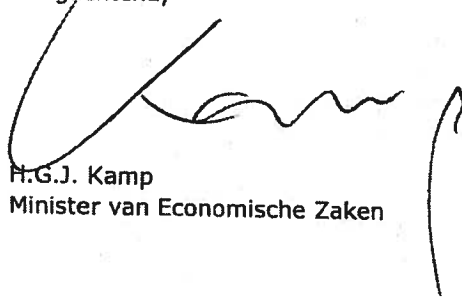

**Directoraat-generaal
Energie, Telecom &
Mededinging**
Directie Energie en Omgeving

Ons kenmerk
DGETM-EO / 16189590

Volgens TNO leidt haar notitie 'Waterinjectie in Twentse gasvelden' niet tot andere inzichten ten aanzien van cavernevorming en bodemdaling, breukstabiliteit en hydrofractie. TNO geeft tevens aan dat haar bevindingen overeenkomen met de uitkomsten van de technische rapporten van NAM, die in 2014 en 2015 zijn opgesteld naar aanleiding van het verzoek voor een integrale risicoanalyse van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM). De bovengenoemde rapporten zijn in opdracht van SodM internationaal gereviewd. De reviewers hebben het beeld van deze rapporten bevestigd, hetgeen door SodM op 23 juni 2016 op haar website is gepubliceerd. Ik zie dan ook geen aanleiding om verdere maatregelen te nemen naar aanleiding van uw notitie.

Hoogachtend,

H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

Retouradres: Postbus 80015, 3508 TA Utrecht

Ministerie van Economische Zaken
Energie & Omgeving
T.a.v. de heer F. Denys
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Onderwerp

Begeleidende brief bij de notitie "Waterinjectie in Twentse gasvelden"

Geachte heer Denys,

Bijgaand vindt u de notitie 'Waterinjectie in Twentse gasvelden'. Deze notitie geeft een samenvatting van de mogelijke gevolgen van waterinjectie in de Twentse gasvelden Tubbergen, Tubbergen-Mander, en Rossum-Weerselo met betrekking tot de volgende mogelijke effecten: (1) cavernevorming en bodemdaling; (2) breukstabiliteit; en (3) hydrofractie.

Door de Stichting Stop Afvalwater Twente – Technische Commissie (SAT-TC) is op 30 augustus 2016 een brief verstrekt aan het Ministerie van Economische Zaken betreffende: "Overzicht met foutieve, onjuiste en misleidende beweringen". In de bijgaande notitie wordt informatie verschaft over een aantal van deze beweringen. Daarnaast wordt in Appendix A per bewering aangegeven welke sectie van de notitie informatie verschaft over de bewering en wordt een korte reactie gegeven op iedere bewering.

Hoogachtend,

Dr. I. C. Kroon
Hoofd Adviesgroep Economische Zaken Hoofd Adviesgroep Economische Zaken

Princetonlaan 6
3584 CB Utrecht
Postbus 80015
3508 TA Utrecht

www.tno.nl

T +31 88 866 42 56

Datum

6 december 2016

Onze referentie

AGE 16-10.104

Contactpersoon

E-mail

Doorkiesnummer

Projectnummer

Op opdrachten aan TNO zijn de Algemene Voorwaarden voor opdrachten aan TNO, zoals gedeponereerd bij de Griffie van de Rechtbank Den Haag en de Kamer van Koophandel Den Haag van toepassing. Deze algemene voorwaarden kunt u tevens vinden op www.tno.nl.
Op verzoek zenden wij u deze toe.

Handelsregisternummer 27376655.